

Broj: 03-45.1-29-508-4/19
Istočno Sarajevo, 18.6.2020. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 18. sjednici BAS/TC 38, održanoj 11.05.2020. godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN
BAS/TC 38
Mjeriteljstvo i mjerenja

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 38, Mjeriteljstvo i mjerenja (u daljnjem tekstu: BAS/TC 38) obuhvata standardizaciju u oblasti zakonskog i industrijskog mjeriteljstva, mjeriteljstva u nauci (uključujući mjerila toplotne energije, vodomjere, vakumsku tehnologiju mjerila dimenzionalnih i geometrijskih veličina, oblast plemenitih metala, referentnih materijala itd.), kao i primjene statističkih metoda u mjeriteljstvu.

BAS/TC 38, prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

CEN/TC 92 - *Water meters / Vodomjeri*
CEN/TC 141- *Pressure gauges - Thermometers / Mjerila pritiska - termometri*
CEN/TC 176 - *Thermal energy meters / Mjerila toplotne energije*
CEN/TC 290 - *Dimensional and geometrical product specification and verification / Dimenzije i geometrijske specifikacije proizvoda i verifikacija*
CEN/TC 410 - *Consumer confidence and nomenclature in the diamond industry / Povjerenje potrošača i nomenklatura u dijamantskoj industriji*
CEN/CLC/JTC 18 - *Non automatic weighing instruments / Neautomatske vage*
CEN/SS M21- *Precious metals – applications in jewellery and associated products/ Plemeniti metali - primjena u nakitu i sličnim proizvodima*
ISO/TC 69 - *Applications of statistical methods / Primjena statističkih metoda*
ISO/TC 112 - *Vacuum technology / Vakuumska tehnologija*
ISO/TC 213 - *Dimensional and geometrical product specifications and verification / Dimenzionalne i geometrijske specifikacije proizvoda i provjere*
ISO/TC 174 - *Jewellery / Nakit*
ISO/REMCO - *Committee on reference materials / Komitet za referentne materijale*

Komitet BAS/TC 38, *Mjeriteljstvo i mjerenja* je formiran Rješenjem direktora Instituta za standardizaciju BiH o formiranju Tehničkog komiteta BAS/TC 38, dokument br. IN-0341/07 od 03.07.2007.god.

Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 38, br. 03-45.1-29-902-1/19 od 12.07.2019.god.

Tehnički komitet BAS/TC 38 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
- saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Također, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 38 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 38 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Na poslovno okruženje utiču politički, ekonomski, tehnički, zakonodavni i socijalni aspekti. U kontekstu nastojanja Bosne i Hercegovine da se što prije integriše u Evropsku uniju, u toku je proces usaglašavanja nacionalnog sa evropskim zakonodavstvom, koje se vrši putem preuzimanja evropskih standarda i Direktiva Novog pristupa EU. Na osnovu tog procesa, tehnički komitet BAS/TC 38 vrši usaglašavanje bosanskohercegovačkih standarda sa evropskim standardima i to usvajanjem evropskih standarda kao nacionalnih. Osim toga, prilikom preuzimanja evropskih standarda kao bosanskohercegovačkih moraju se povući svi nacionalni standardi za iste predmete standardizacije koje su u suprotnosti sa njima. Po tom principu tehnički komitet BAS/TC 38 vrši preuzimanje evropskih standarda i srodnih dokumenata u bosanskohercegovačku standardizaciju.

Primjenom ovih standarda:

- olakšava se trgovina
- obezbjeđuju se efikasnija rješenja
- obezbjeđuju se metode ispitivanja
- obezbjeđuje se unapređenje veza između proizvođača, potrošača i organa nadležnih za kontrolisanje i ispitivanje
- obezbjeđuje se energetska efikasnost
- primjenjuju se nove tehnologije
- daju se uputstva i smjernice za postupke održavanja i korišćenja

U radu Komiteta daje se prednost radu na harmonizovanim standardima u vezi sa Direktivom o mjernim instrumentima, 2014/32/EU, Directive on measuring instruments (MID) kao i sa Direktivom o vagama sa neautomatskim funkcionisanjem, 2014/31/EU, Directive on Non-automatic weighing instruments (NAWI), koja je zamijenila direktivu 2009/23/EC koja je kod nas transponovana u Naredbu o neautomatskim vagama, objavljenu u „Službenom glasniku BiH“

broj 47/11, 14.07.2011. godine, u okviru Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti BiH («Službeni glasnik BiH», br. 45/2004).

Harmonizacija tehničkog zakonodavstva BiH sa tehničkim zakonodavstvom EU sa ciljem uklanjanja nepotrebnih tehničkih prepreka za trgovinu, stvaranje uslova za podizanje konkurentnosti domaćih proizvođača, zaštitu javnosti od netačnih rezultata mjerenja i preuzimanje obaveza koje se odnose na slobodan protok roba i integraciju u jedinstveno tržište EU. Pored gore navedenog Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti BiH, koji je generalni zakon za tehničke proizvode, oblast mjeriteljstva je regulisana Zakonom o mjeriteljstvu BiH («Službeni glasnik BiH», br. 19/2001.), koji predstavlja krovni specifični zakon za oblast mjeriteljstva i sa dva entitetska zakona iz iste oblasti.

Transpozicija direktiva NAWI u bosanskohercegovačko zakonodavstvo:

Cilj ove preuzete Naredbe o neautomatskim vagama je uspostavljanje osnovnih zahtjeva (metroloških i u pogledu performansi) neophodnih da se osigura zaštita korisnika i potrošača, te da se postave pravila i procedure za ocjenu usklađenosti.

Preuzetim standardom BAS EN 45501:2016 (naslov standarda: Metrološki aspekti vaga s neautomatskim funkcionisanjem) se stvara uslov da se ispuni pretpostavka usklađenosti proizvoda sa zahtjevima Naredbe o neautomatskim vagama.

Institut za standardizaciju BiH je preuzeo u bosanskohercegovačku standardizaciju sve harmonizirane standarde kojima se stvara uslov da se ispune pretpostavka usklađenosti proizvoda (odnosno u ovom slučaju mjernih instrumenata), te kontinuirano prati promjene na istim i preuzima izmjenjene harmoniziranih standarda u BAS standarde. Relevantni harmonizirani standardi se mogu naći pod listom standarda u okviru rada tehničkog komiteta BAS/TC 38.

Harmoniziranje oblasti referentnih materijala:

Komiteta BAS/TC 38 je uključio praćenje rada ISO/REMCO, Komiteta za referentne materijale, s ciljem harmonizacije oblasti referentnih materijala, koja uključuje njihovu proizvodnju i primjenu u industriji.

Harmonizacija u okviru ISO/REMCO odnosi se na zainteresirane strane za oblast referentnih materijala gdje su: korisnici referentnih materijala (ispitne i kalibracione laboratorije), proizvođači referentnih materijala, akreditaciona tijela i druga tijela ISO komiteta.

Ovaj Komitet je preuzeo sve relevantne vodiče koje je donio ISO/REMCO u bosanskohercegovačku standardizaciju, koji se odnose na korisnike i proizvođače referentnih materijala, u cilju boljeg razumjevanja i korištenja u mjerenjima i ispitivanjima.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Mjerni instrumenti koji su obuhvaćeni Direktivnom o mjernim instrumentima predstavljaju harmoniziranu oblast zakonskog mjeriteljstva u EU, te su značajni u pogledu zaštite potrošača. Tu su uključeni mjerni instrumenti kojima se mjeri potrošnja komunalnih usluga, kao što su vodomjeri, plinomjeri, mjerila toplotne energije, mjerila tečnosti koje nisu voda i mjerila električne energije. Također, uključeni su i drugi mjerni instrumenti koji su važni za zaštitu potrošača, kao i za zdravlje ljudi

2.3 Zahtjevi tržišta

Standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta BAS/TC 38, primjenjuju se u poslovnom okruženju Bosne i Hercegovine. Specifikacije i ovi standardi čine osnovu za proizvodne i komercijalne poslove.

Pošto su standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta u relativno širokoj upotrebi, neophodno je da se prate tržišni trendovi i neprekidno radi na inoviranju i donošenju novih standarda. Razvoj novih tehnologija ili poboljšanja već postojećih proizvoda, kao i prateće opreme koja se koristi u industriji, na radnim mjestima u svakodnevnom okruženju, pri transportu, u laboratorijama itd., zahtjeva dodatno i kontinualno praćenje tržišta radi ponude odgovarajućih savremenih standarda.

Mjeriteljstvo je nauka o mjerenju i njegovoj primjeni, te obuhvaća mjerenja na svim nivoima tačnosti (sa uključenom mjernom nesigurnošću), u oblastima nauke i tehnike.

Cilj mjeriteljstva je osigurati dobivanje tačnih i pouzdanih mjernih rezultata.

Mjeriteljstvo utiče na svakodnevni život i potrebno je imati povjerenje u tačnost i pouzdanost mjerenja.

Zakonsko mjeriteljstvo se bavi mjerilima i mjerenjima kada je potrebno da se osigura poštena i fer trgovina i predstavlja osnov za povjerenje građana i korektne rezultate mjerenja u zvaničnim komercijalnim transakcijama.

Sva mjerenja u industrijskom (kalibracije) i zakonskom mjeriteljstvu (verifikacije, te mjerenja za ocjenu usklađenosti) moraju da budu sljediva do državnih etalona koji se čuvaju u državnim referentnim laboratorijama, te se njihove kalibracione i mjeriteljske sposobnosti (CMC) objavljuju u Bazi podataka ključnih interkomparacija u Međunarodnom komitetu za tegove i mjere (KCDB BIPM). Također, ova baza obuhvata i referentna mjerenja za proizvodnju referentnih materijala na najvišim državnim nivoima.

Zakonski obavezna mjerenja, odnosno periodične verifikacije mjerila, se izvode za potrebe trgovačkih transakcija roba i usluga (vodomjeri, plinomjeri, električna brojila, trgovačke vage, i sl.), za potrebe zaštite zdravlja ljudi (mjeriteljstvo u medicini, u hemiji, u proizvodnji i nadzoru u oblasti prehrane i veterinarstva,..), u oblasti sigurnosti (saobraćaj, auto industrija,..), za potrebe zaštite okoline, vještačenja i ekspertize u sudskim postupcima, itd.

U okviru Komiteta usvojeni su i Vodiči koji se odnose na referentne materijale (odabrani pojmovi i definicije, sadržaj certifikata, oznaka, pratećih dokumenata, dobru praksu u upotrebi referentnih materijala.)

Može se istaći da su u okviru Komiteta prevedeni standardi koji se odnose na nakit od plemenitih metala, metode određivanja zlata, srebra, platine u legurama zlata, srebra, platine.

Prevedena su i tri dijela standarda serije BAS ISO 5725 koja se odnose na tačnost (istinitost i preciznost) metoda i rezultata mjerenja.

Harmonizacija u okviru ISO/REMCO odnosi se na zainteresirane strane za oblast referentnih materijala gdje su: korisnici referentnih materijala (ispitne i kalibracione laboratorije), proizvođači referentnih materijala, akreditaciona tijela i druga tijela ISO komiteta.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Dokumenti koje donosi ovaj komitet eksplicitno se ne bave takvim aspektima kao što su aspekti životne sredine.

Evidentna je potrošnja resursa, u prvom redu električne energije, vode i ostalih, pa potrošači moraju preduzimati odgovarajuće mjere za njihovu racionalnu potrošnju. Može se istaći da postoji volja da se zaštiti životna sredina i smanji potrošnja energije.

Proizvodnja mjernih instrumenata se izvodi tehnologijama koje mogu uticati na zagađivanje životne sredine, pa se mora voditi računa o tome da se otpad (napr. metalni otpad, plastični i drugi otpadni materijal) na adekvatan način skladišti i da se njim upravlja u skladu sa važećim zakonskim propisima vezanim za otpad.

Proizvođači koji proizvode mjerne instrumente se mogu uključiti u rad Komiteta, te na taj način oni će se upoznati sa najnovijim tehničkim zahtjevima za proizvode, a na posredan način i sa

najnovijom tehnologijom koja obezbjeđuje uštedu energije, smanjenje zagađenja životne sredine, te ostvaruje napredak u produktivnosti.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 38

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 38 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- harmonizaciju nacionalnih standarda
- zaštita potrošača
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH (instituti, naučne i obrazovne ustanove, proizvođači, državna uprava, projektni birovi, mala i srednja preduzeća, korisnici, itd.) su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti koja obuhvata standardizaciju u oblasti zakonskog i industrijskog mjeriteljstva, mjeriteljstva u nauci, plemenitih metala i referentnih materijala u skladu s Internim pravilima Instituta za standardizaciju;
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje naših stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 38 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;

-
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
 - Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
 - Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 38;
 - Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 38, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
 - Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
 - Informisanje članova BAS/TC 38 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 38 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 38 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- aktivno učestvovanje u radu ISO/REMCO komiteta za referentne materijale, u skladu sa statusom ISBIH-a u ISO organizaciji;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 38
2. a/a.

DIREKTOR

.....
Aleksandar Cincar

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a